

RUBIN SZILÁRD

Kérdések Ted Hughes-hoz

(Abból indulok ki, hogy tolmács nem lesz, két süketnéma áll, ül egymással szemben. Minden kérdést külön papírra kellene leírni angolul, ő elolvasná, ilyen vagy olyan arcot vágna hozzá, aztán – lehetőleg olvashatóan – írásban felelne. *Odaírná a kérdés alá a választát*, illetve, ha nem kíván felelni, akkor a véleményét, a reakcióját. Természetesen olykor az úti szótárból, annak a segítségével néhány szót mégiscsak tudunk váltani, gesztusok, mozdulatok, egy-egy fénykép, könyv megmutatása, stb. mindez szintén segít. Meggyőződésem, hogy egy órát különösebb kínszenvedés nélkül eltölthet velem így.)

1.) Gondolt-e már Ön arra, hogy mit csinált Heathcliff, miután megszökött, eltűnt az Earnshaw-tanyáról? Merre vette az útját? Mi történt vele a világban, mielőtt visszatért? Mit élt át ebben a néhány évben? Erre az író csak néhány talányos mondatot szán. *Ezeket természetesen ismerem*. Úgyhogy, tudom, az én kérdésem egy gyerek kérdése egy másik gyerekhez, hiszen erre valójában csak *egy gyerek vagy egy költő* merészelhet válaszolni, ő vélheti úgy, ő *bizakodhat abban, hogy többet tud, mint a történetet elbeszélő Ellen Dean, a házvezetőnő*, illetve maga a szerző, Emily Brontë. Én gyakran töprengek ezen! Megfordult-e ez a kérdés az Ön fejében is? Megszólalt-e a szívében? Ne haragudjon, hogy ilyen felelőtlen séget kérek Öntől: tehát *mit gondol, mi történt a távollét esztendeiben Heathcliff-fel?*

2.) Emily bizonytalanságban hagyja az olvasót, hogy Heathcliff honnan került Liverpoolba, egyáltalán: honnan származik, milyen nemzetiségű. Kérdésem ismét kamaszos kérdés: Ön mit gondol? Pontosabban: Ön mit sejt? Szerényebben: *mit szeretne Ön, mi tetszene Önnek?* Cigány lehet vajon? Ír gyerkőc? Esetleg Dél-Amerikából került Angliába? Mi lenne a szép, Ön szerint? Tudom, hogy a kérdésre *illetlenség* felelni, ha valaki *filosz*. De egy *költő*, mint Ön, lehet annyira játékos, hogy megkockáztat egy feltevést, véleményt nyilvánít, *bevallja a vágyképét ezzel kapcsolatban*. (Már-mint Heathcliff eredetét illetően.)

3.) Jó mű-e Ön szerint Mary Visick: The Genesis of Wuthering Heights című, Hongkong-ban megjelent (1958) könyve? Tud-e jobb művet ajánlani a regény *genezisé-ről*? Ez nekem azért fontos, mert nekem a saját költségemre kell majd lefordíttatnom magyarrá a megfelelő munkát. Ezért kérem a véleményét.

4.) Melyik verset, versszakot, esetleg sort tartja a leginkább telitalálatnak a Pilinszky Jánostól fordított kötetében? Mi az abban, amit Ön legjobbnak tart, amivel a leginkább elégedett? Esetleg így fogalmazok: mi az, ami *mint műfordítónak* a legnagyobb sikere abban a kötetben, saját véleménye szerint? Tehát nem az eredeti vers értékelése a kérdés. Az a kérdés, hogy Ön hol a leginkább elégedett a *saját megoldásával*, hol érzett *erős inspirációt önmagában*? Hol volt a legfáradtabb az Ön inspirációja? Ez a kérdés természetesen másodrangú. Mármint ez az utóbbi kérdés.

5.) Készül egy másik regényem – nem Pilinszkyről szóló –, ahol az ő figurája is fölbukkan. Főhősöm, a zseniális mesterdetektív, aki a legzseniálisabb gyilkosokat is leleplezi, találkozik ezzel a pozitív zsenivel: egy nagy költővel. És majdhogynem hülyének véli. Aztán évek múlva mint magánember valahogy bejut egy órára a Buckingham Palace-ba, mert a műkincs, amely érdekli, éppen nincs kiállítva a Palota múzeumában, amely az utcáról is megközelíthető. Tehát bejut a palotába, s ott összetalálkozik Önnel. Önnek eszébe jut róla a magyar költő, akitől egy kötetnyi verset fordított. És akkor Ön tesz egy nagyon elismerő megjegyzést erről a magyar költőről. Mire a mesterdetektív rádöbben saját mély ostobaságára.

Nem tudom, hogy kerülhetne be pl. egy délelőttön a királyi palotába ez a magyar (gyakorlatilag évtizedek óta Svájcban éló!!!, ottani állampolgárságú!!!), s hogy akadhata ott össze Önnel? Ennek a találkozásnak a reális körülményeit, az elképzelhető helyszínét, a palota egyik szárnyát, például egyik szobáját, részlegét, az oda vezető utat kellene megismernem legalább elméletileg, például fényképről, *hogy ezt a véletlen találkozást reálisan, a logikának megfelelően írhaszam meg*. Egy nagyon csendes, visszafogott, de súlyos megjegyzésre gondolok. Ismerem az Ön Pilinszkyről írt tanulmányát, mégsem mertem, tudtam megfelelő mondatot választani, amelyet idézek Öntől, anélkül, hogy ne láttam volna Önt az életben, személyesen is. Tehát: *helyszín közelebről, napszak, ok, amiért Ön a palotában jár, a műtárgy, amely Önt érdekli, s amit az én hősöm is keres*, de, mint írtam, épp nincs a múzeumban, nem férhető hozzá, csak annak, akit valaki bekalauzol a királyi palotába. *Hát erre a kérdésre, ugye, olyan Graham Greene-i válasz kellene, egy kicsit triviális, tudom. Nem Greene – a kérdés!*

A KÖZREADÓ JEGYZETE

Az itt olvasható szöveg Rubin Szilárd hagyatékából került elő, melyet a hagyaték örökösének, Siklós Péternek a szíves engedélyével adunk közre. Az írás két gépelt papíron áll, fölül kézírással 3-as és 4-es sorszámmal ellátva, tehát feltehetőleg egy levél mellékleteként szolgált. Rubin Szilárd az 1986-os külföldi útja során készült találkozóra Ted Hughes-szal, ám erre végül nem került sor.

Rubint erősen foglalkoztatta az *Üvöltő szelek* hősének, Heathcliffnek a figurája. Már az 1985-ös *Római Egyesben* is fölbukkan ez a motívum, ám a Heathcliff-regényt

végül nem írta meg. Amint arra Várady Szabolcs fölhívta a figyelmemet, a kilencvenes években született egy regény ebben a témában: Lin Haire-Sargeant *Heathcliff visszatér – Ami az Üvöltő szelekből kimaradt* című munkája 1993-ban jelent meg az Európa Kiadónál Vajda Miklós fordításában, 2010-ben pedig a Lazi jelentette meg újra – ám hogy Rubin Szilárd ismerte-e ezt a könyvet, arról nincs tudomásom.

Az ötödik pontban említett bűnügyi regény, a *Kutya az országúton* befejezetlenül maradt; az elkészült anyagban a Pilinszkyról mintázott figura szerepel, ám Ted Hughes alteregója nem bukkan föl benne. Rubin két részletet közölt belőle, az első 1987-ben a *Vigiliában*, a második 1989-ben a *Hitelben* látott napvilágot.

Az írás címe Rubin Szilárdtól származik. A szövegben az apróbb központozási hibákat és tollhibákat javítottam. Mary Visick említett kötetének első kiadása a Hong Kong University Press gondozásában jelent meg.

Keresztesi József

FRANÇOISE GILOT: KELETI VÁROS I